

Реферат на тему: "Дмитро Васильович Павличко"

Дмитро Павличко

Дмитро Васильович Павличко

Дмитро Васильович Павличко народився 28 вересня 1929 р. в селі Стопчатові на Підкарпатті в багатодітній селянській родині. Точніше — десь неподалік цієї дати, якою поява дитини була зафіксована при хрестинах у церковній книзі. Сталося це в полі при копанні картоплі — звичайний епізод хліборобського щодення.

Кілька літ Павличкам довелося жити в стайні, бо хата згоріла, а нова зводилася поволі, зростала разом із дітьми. В пам'яті поета глибоко вкарбувалися майстерка, шурхіт пилки, запах розтятої деревини, перетворюваної на одвірок і платну, варцабу і крокви — предмети теплі й гарні. Гуцульщина споконвік шанувала дерево — вірного супутника людини від колиски до труни. У Д. Павличка це особливе ставлення, відбите сотнями образів, посилювалося й першими дитячими враженнями.

Батько — Василь Миколайович — був чоловіком освіченим (як на свій час), вельми працелюбним та енергійним. Перейшов через фронти та війська першої світової війни, побував і в Києві, і у Львові, де його засудили на розстріл, а він утік, звільнивши з собою і в'язнів Бригідок. Із встановленням у Галичині пілсудчини осів на дідизні, не втративши при тому інтересу до політики. Брав участь у сільських сходах, виступав у ролі народного адвоката, відстоюючи інтереси покритвджених земляків. 1939 р. в перших лавах активістів зустрічав Червону Армію, став першим головою новоутвореного колгоспу. Працював усе життя і помер при роботі: "Якось, коли вже йому було за сімдесят, попросив у друзів своїх цигарку. Затягся й відкинув її геть. "Вже не смачна", — сказав, і помер, стоячи, зіпершись плечима на стіну, так, ніби й смерть прийняв як роботу, а не відпочинок".

Мати — Параска Юріївна Бойчук — була жінкою неписьменною, але при тому багато знала з "Кобзаря" та Франкових творів, до читання вголос яких щонеділі наворачтала дітей. Мала чудову пам'ять і смак до поезії. Д. Павличко пригадає вірші, якими вона диктувала йому листи до Коломийської гімназії. Померла 1955 р. від тяжкої праці.

Освіта на Підкарпатті була в пошані. Та й житейський глузд підказував: малоземельні батьки нічого не могли лишити дітям у спадок, окрім знань, які прагнули дати за всяку, дуже тяжку як на селянський статок ціну.

Дмитро Павличко почав ходити до школи в Яблунів. Школа була польська, українська мова — заборонена. Конфлікти, що з цього виникали, поет пригадає згодом у нотатках "Про себе" та ще у віршах вилле гіркоту зневаженої гідності ("За мову мужицьку не раз на коліна довелося у школі ставати мені..."). Він вивчить мову Міцкевича і полюбить культуру його народу, в Коломийській гімназії опанує німецьку

та латинь, усе життя пожадливо й невтомно всотуватиме духовні скарби інших народів та епох. І все це покріплюватиме в ньому любовне, трепетне, бережливе ставлення до рідного слова. Захист і плекання його стануть для Д. Павличка — одного з найосвіченіших українських літераторів сьогодення — справою обов'язку й честі.

В тимчасово окупованій Коломиї одразу за парканом гімназії, де на той час навчався поет, фашисти розташували єврейське гетто. Звідси бранців партіями вивозили на розстріл, а ті, що лишалися, пухли від голоду. Темними ночами гімназисти прив'язували тягарі до привезених матерями паляниць і, розкручуючи такий молот із хліба й каменю, перекидали його на територію гетто. Вдень їх зустрічали страдницькі й вдячні погляди зчорнілих єврейських дітей. Очі болю і сподівання. Вони запам'ятаються назавжди.

1944 р. в числі інших заложників німці розстріляли брата Петра. Тоді вперше, схилившись на віко труни, Д. Павличко вилив свою любов і ненависть у ще дитячі, незграбні, та виболені рядки. До поеми "Вогнище", в якій цей трагічний епізод дістав філософське відбиття, було ще далеко. Та реальність — гірка й правдива — вже стала на порозі. Вона завжди притягатиме митця — уперед всіх фантазійних злетів та романтичних вигадок.

1948 р. Д. Павличко скінчив десятирічку. Історія вступу до вищої школи — окрема сторінка його досі не написаної автобіографії, знаменна в багатьох відношеннях. Передовсім — широта зацікавлень, що провела поета через кілька міст, змушуючи його шукати застосування своїм вируючим силам. Була це й безсумнівна свобода вибору, ототожнювана самим пошукачем знань із Радянською владою, її глибоким гуманізмом.

Д. Павличко подав документи до Станіславського медичного інституту (зараз м. Івано-Франківськ), але відсутність потрібної довідки з військкомату та — суто емоційне — запах йодоформу в похмурих коридорах (а за вікном цвіла, аж задихалася, липа!) ураз поламали ці наміри й привели юнака на фізичний факультет Чернівецького університету. Щоправда, не далі приймальної комісії. Але щось у цьому спалахові інтересу до основ світобудови було не випадкове, органічне для його натури. Воно уконкретнилося в рішенні стати студентом філософського факультету Київського університету, потвердженому блискуче складеними іспитами (філософією захоплювався давно, "Діалектику природи" Ф. Енгельса проштудіював іще в школі). Але стати студентом КДУ Павличкові теж не довелося — його не прийняли на тій підставі, що він був галичанином. У міністерстві змогли допомогти лише запискою до ректорату Львівського університету, де однією фразою зазначалося, що ім'ярек дозволяється прийняти на історичний факультет. І знову — мандри. Цього разу "зайцем", на дахах вагонів (гроші давно вийшли); чекання в приймальнях, сподівання. За браком місць на історичному Д. Павличко став студентом української філології (відділ логіки й психології). Людина і космос, матерія і час — усе це замкнулося для нього на рідному слові, його незглибимій суті.

Випадок у Київському університеті не захитав ні моральних, ні суспільних поглядів Д. Павличка. Та й не було це для нього першим студеним повієм соціальних

суперечностей, здатним пригасити палахкотіння молодої душі. Романтичні ілюзії ніколи не мали над поетом особливої влади; смыслом і загадковістю повнилася для нього сама реальна дійсність. Та й доля не розщедрилася на "сни рожевого дитинства", а тим паче юності.

Від осені 1945 р. до весни 1946 р. Д. Павличко був ув'язнений у Станіславі по сфабрикованому звинуваченню в причетності до бандерівських злочинств. У ті роки рвйність у викритті всіляких "змов" та "груп" не була дивиною, особливо на західних, нещодавно возз'єднаних землях України. Комісія з Москви визнала безпідставними висунуті проти групи підлітків звинувачення, але баланди покуштувати довелось.

А "на волі" чигала інша кривда — школярів, які запізна поверталися додому, перестрівали бандерівці, допитуючись, чи бува, не комсомольці. Про кого таке дізнавалися — тих катували і страчували. Такою була дійсність. Надивився Д. Павличко і на повішених активістів, і на заподіяні "лісовиками" пожежі. Зблизька спізнав "лице ненависті", лице націоналістичного звірства, запам'ятав його на все життя.

Отак гартувалася нетерпимість до всякої соціальної несправедливості, перегинів, якими б гаслами вони не прикривалися. Кожний прояв націоналізму завжди кликатиме поета до бою за рівність усіх народів, казенна бездушність і сваволя глибоко обурюватимуть його людську гідність. Як зізнається нині поет, до XX з'їзду КПРС він був внутрішньо готовий, особа "вождя всіх народів" ніколи не викликала захвату. Навіть на юнацький розсуд Сталін і його практика ніяк не сполучалися з кличною і дорогою ідеєю комунізму.

Ще будучи в університеті, Д. Павличко керує літературною частиною Львівського ТЮГу, з 1953 р.— навчається в аспірантурі під керівництвом академіка М. Возняка. Однак поетична творчість відсунула наукову роботу на другий план, і дисертації він так і не захистив. Гадаю, аби нині, як колись, було прийнято присуджувати науковий ступінь за сумою праць, Д. Павличко із сотнями своїх блискучих літературознавчих і критичних студій одержав би вищий.

Від 1957 по 1959 рр. Д. Павличко керує відділом поезії журналу "Жовтень", наступних п'ять років — на "творчих хлібах". Переїхавши до Києва 1964 р., поет якийсь час працює в сценарній майстерні кіностудії ім. О. Довженка (за його роботами поставлені фільми "Сон" — у співавторстві з В. Денисенком, та "Захар Беркут"). 1966—1968 роки віддані роботі в секретаріаті правління СПУ, а потім знову "творчі хліби" і велика, може, не так за часом, (1971—1978), як за покладеними зусиллями робота на посаді редактора журналу "Всесвіт". І тепер Д. Павличко вважає його своїм дорогим дітищем (цілий ряд всесвітньовідомих письменників уперше прийшли до українського читача саме зі сторінок цього журналу). Секретар СП СРСР від 1986 р., з 1988 р.— секретар правління СПУ. І протягом усього часу — численні відрядження, поїздки за кордон, участь у роботі багатьох делегацій та комісій, товариств, редколегій тощо. Таким у загальних рисах виглядає трудовий шлях Д. Павличка, а на творчий — мусимо повернутися від початку.

1 січня 1951 р. в газеті ЛДУ "За Радянську науку" був опублікований перший, як

вважається, вірш Д. Павличка "Дві ялинки".

Перша книжка Д. Павличка "Любов і ненависть" (1953) тому й стала першорядним явищем молоді музи, що принесла поезію громадянськи стривожену і гострокутну. Звеличення радянського сьогодення виростало зі свідомості учорашньої нужденності, а тому не мало казенної заданості. Воно прямо адресувалося народу, що здолав стихію власництва й темноти, зажив благородно і сміло:

Мене також чекала згуба,
Нужда і безробіття вир —
Я син простого лісоруба,
Гуцула із Карпатських гір.

Наприкінці 50-х поезія Д. Павличка увиходить в сталі проблемно-тематичні річища, які понижують усі наступні книги поета. Виходячи на перший план чи відступаючи вглиб художнього континенту, вони будуть наповнюватися й тужавити філософським нуртом. Творчий розвиток поета видаватиметься рідкісне рівним і висхідним, хоч матиме, безперечно, винятково зоряні години.

Відданість певним темам помітна і в цьому тритомнику, складеному не за хронологією зі збірок, а з великих поетичних циклів, писаних протягом двадцяти-тридцяти років. Такою бачиться громадянсько-публіцистична лірика від згаданих поезій до інвектив "Спіралі" (1984) й "Поем та притч" (1986). Як одне велике дослідження прочитується у Д. Павличка культурологічна тема, започаткована віршами, присвяченими Таланові (1953), і продовжувана досі. Ще одне річище — унікальна за пристрасністю та відвертістю інтимна лірика, що вперше озвалася "Пахощами хвої", саянула "Гранословом" (1968) і гордо піднеслася в "Таємниці твого обличчя" (1979). Крутими берегами рубаїв, сонетів і поем аж до восьмивіршів (1988) означена медитативно-філософська поезія, що дедалі сильніше вабить до себе поета, нагадуючи про психологічні закони творчості, за якими юності ближче захоплення, а зрілості — роздум.

1977 р. Д. Павличкові за книгу "Любов і ненависть" була присуджена Державна премія Української РСР ім. Т. Г. Шевченка.

80-і роки не вносять у поезію Д. Павличка помітних змін, хіба що видається вона більш зосередженою на соціально-філософській проблематиці, більш свідомою власної природи (не випадково збірка 1984 р. має назву "Спіраль" — знак діалектики).

Від 60-х років Д. Павличко пише для дітей. Великої популярності зажили його поеми "Золоторогий олень" (1968), "Пригоди кота Мартина" (1987), в яких прозирає поетика народної байки, як її розумів, зокрема, й І. Франко, створюючи свого "Лиса Микиту". Динамічність сюжету, яскравість характерів, житейська вираженість оцінок, за якими боягузтво і скнарність висміюються, а шануються чесність і мужність,— все це не так адаптація для дітей дорослого світобачення, як мета народної етики, зрозуміла і старому, і малому. Поет не вигадує, не сідає перед читачем навпочіпки — він передає дітям успадковану плазму народної моралі у формі поетичної алегорії, байки, дотепу ("Папуга", "Півень", "Лелека").

Такі вірші ("Весна", "Вітряк") багато говорять і дорослим, і дітям, а тому, певне, дітям більше, бо вони більше цінують поважність звернення. Про це інколи забувають наші "дитячі" віршарі. Тим часом життєва мудрість, особистісність або ж характерність і вивищує над плином одноденних поетичних "метеликів" дотепну й по-дідівськи добру мову поезій М. Стельмаха, зачаровану власним образом розповідь М. Вінграновського, вимогливу, як іспит, казку Ліни Костенко, далекоглядний вірш Д. Павличка.

Сказане potwierджується й плідною, багатолітньою працею Д. Павличка і в галузі критики та літературознавства. Започаткований студією над сонетами І. Франка науково-літературний доробок поета складається нині із сотень (!) статей, переважно портретного характеру, невеликих за обсягом і вельми цікавих за змістом, відмічених особливою чіткістю провідної думки. "Магістралями слова" (1978), "Над глибинами" (1984), "Біля мужнього світла" (1988) — не просто збірники статей. Це — складена з окремих розвідок довготривала, важка і захоплююча експедиція вглиб материка світової та рідної української культури, яка потребувала від Д. Павличка великих сил, але віддячила такою широтою мистецького світогляду, якою міг похвалитися хіба що М. Бажан.

В одному з віршів 1972 р. Д. Павличко скрушно зітхнув, поглянувши на безмір за громадою вже зробленого, просторінь, яку б так хотілося охопити розумом і серцем:

Розпочав я сто робіт,
Сто та ще й одне начало.
Глянути не встиг на світ,
А воно й смеркати стало.

Відтоді минуло півтора десятиліття. Багато нового і доброго виніс поет зі своєї робітні на люди. А це почуття постійного невстигання, невтоленості, затаїтої творчої гонитви за обрієм, здається, тільки зросло: "Допоки я не захолов, пали мою ледачу кров", — сказано у вірші "Мій болю" (1984). Невситима жага мислі й почуття, захопленість новою далиною і є "сто першим" началом Дмитра Павличка, його головним і останнім доказом у гуманістичному твердженні "Людино — ти можеш!". Такому доконечному твердженні в наш складний, тривожний, вирішальний час.